

ontwerpen of -voorstellen die behandeld worden. Dit is natuurlijk lovenswaardig, maar het is daarbij wel belangrijk dat men dan ook effectief rekening houdt met de opmerkingen die daar geformuleerd worden. Dan hoeft het misschien ook niet meer te gebeuren dat wetten achteraf door het Arbitragehof vernietigd worden. Zo kan in dit verband aangestipt worden dat reeds bij de bespreking van het wetsontwerp betreffende de bijzondere opsporingsmethoden in de Kamercommissie Justitie o.a. de onderzoeksrechters verschillende opmerkingen gemaakt hebben. Deze opmerkingen duiken nu grotendeels terug op in de motivering van het arrest van het Arbitragehof. Het lijkt me een belangrijke vaststelling om mee rekening te houden wanneer in de loop van dit jaar de noodzakelijke wetswijzigingen ter sprake zullen komen. Laat ons ervan uitgaan dat dit geen vluchtig oplapwerk wordt en dat er opnieuw een grondig debat kan gevoerd worden.

We moeten immers blijven constant waken over de ons zo dierbare rechtsstaat en iedereen kan daar zijn steentje toe bijdragen, ook de mensen op het terrein. Het is dus wenselijk dat zij niet alleen opnieuw gehoord worden, maar dat er ook naar hen geluisterd wordt. Zij lijken me beter dan wie ook geplaast om te kunnen inschatten welke gevolgen en welke toepassingsmoeilikheden een nieuwe regeling in de praktijk kan betekenen. Belangrijk hierbij lijkt mij ook dat de wetgever een en ander benadert vanuit een globale visie omtrent onze strafrechtsprocedure, een globale visie die er momenteel niet echt is (zie ook K. VAN CAUWENBERGHE, 'Wat is er eigenlijk mis met een onderzoeksrechter?' in *Orde van de dag, Themanummer Pleidooi voor de onderzoeksrechter?*, Kluwer, nummer 28, december 2004, p. 39 e.v.).

KAREL VAN CAUWENBERGHE
ONDERZOEKSRECHTER ANTWERPEN

III. DE BELGISCHE GENOCIDEWET ... A NEVER ENDING STORY?

De wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraf-
fing van ernstige schendingen van het interna-

tionaal humanitair recht creëerde een universele bevoegdheid voor de Belgische gerechten voor de misdaden van genocide, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden, waarbij een aantal traditionele vervolgingsvoorwaarden of procedurele beletsels ingeval van extraterritoriale toepassing van de Belgische strafwet (zie de artikelen 6 tot en met 14 van de Wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering (V.T. Sv.)) niet werden weerhouden.

Deze vergaande extraterritoriale rechtsmacht die ook geen rekening hield met de immuniteit verbonden aan een officiële hoedanigheid, leidde tot een ganse reeks klachten (waaronder Pinochet, Yerodia, Sharon, Bush, Franks, ...) die België in een moeilijke situatie brachten op politiek - diplomatiek vlak; de peripetieën en bijsturingen van deze wet werden eerder omstandig toegelicht (G. VERMEULEN, 'Exit genocidewet ... over de moeizame keuze voor de wet van het gezond verstand', *Panopticon* 2003, 419-424).

Voorname wet van 16 juni 1993, die reeds gewijzigd was bij wetten van 10 februari 1999, 10 april 2003 en 23 april 2003, werd uiteindelijk opgeheven door de wet van 5 augustus 2003 betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht. Deze wet integreert de misdaden van genocide, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden in het Strafwetboek, voorziet in een specifiek stelsel van immuniteiten en voert middels een specifieke regeling in de V.T. Sv., en zulks gelet op de misbruiken in het verleden van de wet van 16 juni 1993, voor de misdrijven gepleegd buiten het grondgebied een aanknopingspunt met België in op basis van het actief personaliteitsbeginsel (verdachte) of passief personaliteitsbeginsel (slachtoffer).

Wie dacht dat de wetgeving inzake de schendingen van het internationaal humanitair recht aldus in een definitieve plooi was gevallen, had het evenwel verkeerd voor.

Niet alleen werden door artikel 378 van de Programmawet van 22 december 2003 enkele correcties aangebracht aan artikel 12bis V.T. Sv., zoals

dit was gewijzigd en aangevuld door de Wet van 5 augustus 2003, doch bovendien heeft het Arbitragehof recent een arrest gevelde inzake het beroep tot vernietiging van bepaalde artikelen van de Wet van 5 augustus 2003.

Arrest nummer 62/2005 van 23 maart 2005 vernietigt het tweede lid van artikel 10.1°bis en het tweede lid van artikel 12bis V.T. Sv. (arrest integraal raadpleegbaar op de website www.arbitrage.be/rechtspraak/arresten).

Artikel 10.1°bis V.T. Sv. maakt de vervolging in België mogelijk voor de in het Strafwetboek omschreven ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht gepleegd in het buitenland door een vreemdeling ten nadele van een persoon die op het ogenblik van de feiten een Belgische onderdaan is of sedert minstens drie jaar effectief, gewoonlijk en wettelijk in België verblijft. Artikel 12bis V.T. Sv. creëert extraterritoriale rechtsmacht voor de misdrijven buiten België gepleegd wanneer krachtens het internationaal recht België verplicht is de zaak aan zijn bevoegde autoriteiten voor te leggen teneinde vervolging in te stellen.

Teneinde misbruiken te voorkomen werd voor beide gevallen een filter ingevoerd in de persoon van de federale procureur: de vervolging, met inbegrip van het onderzoek kan slechts plaatsgrijpen op vordering van de federale procureur, die de eventuele klachten beoordeelt en tegen wiens beslissing geen verhaalsmogelijkheid bestaat. Een burgerlijke partijstelling is dus uitgesloten - wel is de federale procureur in beginsel verplicht een gerechtelijk onderzoek te voeren behalve voor vier in de wet limitatief opgesomde gevallen waarin hij kan seponeren (kennelijke ongegrondheid, verkeerde kwalificatie, onontvankelijkheid, concrete omstandigheden van de zaak waaruit blijkt dat een ander rechtscollege meer geschikt is).

Voor beide gevallen oordeelt het Arbitragehof dat de wetgever weliswaar een filter mocht instellen door de bevoegdheid tot het op gang brengen van de strafvervolging voor te behouden aan de federale procureur, doch dat het

anderzijds niet verantwoord is dat de beslissing om geen vervolging in te stellen niet wordt genomen door een onafhankelijke en onpartijdige rechter die toeziet op de federale procureur. Het Hof vernietigt de aangevochten bepalingen doch handhaaft de gevolgen ervan tot 31 maart 2006.

Aldus zal de wet opnieuw dienen gewijzigd te worden. Een denkpiste alvast kan zijn om de beslissing om geen vervolging in te stellen te laten nemen door de Kamer van Inbeschuldigingstelling op vordering van de federale procureur (vgl. voorheen, onder het regime van artikel 7 § 1, vierde lid van de Wet van 16 juni 1993, zoals gewijzigd door artikel 5 van de Wet van 23 april 2003, met de beroepsmogelijkheid van de klagende partij tegen de beslissing van de federale procureur tot weigering de strafvordering in te stellen).

Het Arbitragehof geeft in zijn arrest overigens uitdrukkelijk aan dat het de wetgever vrij blijft om de ontstentenis van een rechtsmiddel tegen de rechterlijke uitspraak te behouden en om geen rekening te houden met maatregelen van oproeping en openbaarheid.

STEFAN GUENTER
ADVocaAT-GENERAAL GENT

IV. SANCTIES EN STRAFTOEMETING IN BELGIË EN NEDERLAND

Op 19 en 20 november 2004 hield de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van Nederland en België haar jaarvergadering in Utrecht. De thematiek van de discussies binnen de sectie Strafrecht was "Sancties en straftoemeting". Naast de eerder gepubliceerde Belgische en Nederlandse preadviezen (L. HUYBRECHTS en M. TRAEST, 'Het strafrechtelijk sanctiestelsel en de straftoemeting door de rechter in België', *Bijlage bij T. Strafr.* 2004, nr. 6, 62 p. en M.J. BORGERS, 'Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemetingsvrijheid van de rechter', *T. Strafr.* 2005, 73-148) waren vooral de discussies n.a.v. de vraagpunten bijzonder interessant. Sanctiëring en straftoemeting krijgen in beide landen